

RecensieFilosofie

Waarom Hannah Arendt een van de belangrijkste politiek filosofen van de twintigste eeuw is

De essentie van Arendt

Lieve Goorden

ISVW Uitgevers

192 blz., € 17,50

★★★★☆

[Tanny Dobbelaar](#) 15 januari 2020

De auteur

Lieve Goorden promoveerde in de politieke en sociale wetenschappen aan de Universiteit Antwerpen, waar ze technologie en maatschappij doceerde aan de faculteit economische wetenschappen. In 2004 publiceerde ze 'De horzel en het luie paard. Over technologische groepsspurt en morele verbeelding – essays voor morgen' en in 2017 'De sprong in de techniek. Nadenken over wat we doen'.

Het boek

Hannah Arendt (1906-1975) is een van de belangrijkste politiek filosofen van de twintigste eeuw. Haar boeken, waaronder 'The Origins of Totalitarianism' en 'The Human Condition' uit 1958 (naar het Nederlands vertaald als 'De menselijke conditie') zijn nog steeds actueel en invloedrijk. Bij een breed publiek werd Arendt bekend vanwege haar verslag van het Eichmann-proces in 1961, waarin ze Eichmann niet zag als een monster, maar als een illustratie van 'de banaliteit van het kwaad'.

Arendt werd geboren in Hannover, studeerde filosofie bij Heidegger, met wie ze een verhouding kreeg en promoveerde in Heidelberg bij Karl Jaspers. Ze vluchtte voor de nazi's in de jaren dertig naar Parijs en in 1940 naar de Verenigde Staten, waar ze filosofie doceerde en haar belangrijkste inzichten ontwikkelde.

In 'De essentie van Arendt' geeft Lieve Goorden een goed geschreven overzicht van het niet altijd even makkelijk leesbare werk van Arendt. Ze plaatst het werk steeds in de context van Arendts leven.

Zo verhaalt Goorden over Arendts eerste reis door Amerika, waar ze verrukt raakte van de schoonheid van de Rocky Mountains en de Sierra Nevada.

Haar blijdschap inspireert haar tot nieuwe gedachten die ze wil formuleren in een boek met als titel 'Amor mundi' (liefde voor de wereld). Goorden: "Arendt is pas laat echt van de wereld gaan houden. Dat is begrijpelijk na al wat ze als Joodse vluchteling voor het Duitsland van Hitler heeft moeten doorstaan. Het mag dan ook een wonder heten dat die amor mundi, ondanks alles, haar verdere werk als filosoof zal kleuren."

In 'The Human Condition', zoals het boek uiteindelijk gaat heten, zal Arendt mensen definiëren als wezens die gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor de wereld dragen. Daarbij munt Arendt het begrip 'nataliteit'. Hun handelen is nooit een onveranderlijk gevolg van wat er in het verleden heeft plaatsgevonden. Mensen kunnen altijd opnieuw beginnen, en daarin als het ware opnieuw worden geboren. Hoe diep mensen ook over de wereld kunnen nadenken, pas in hun handelen kunnen mensen hun betrokkenheid bij de wereld tonen.

Hoewel ze haar hele leven leidde aan podiumangst en het publieke leven verafschuwde, vindt Arendt dat filosofen en kunstenaars politiek stelling moeten nemen. Daarbij levert ze felle kritiek op filosofen en kunstenaars die zich uitsluitend terugtrekken in hun eigen werk.

Als voorbeeld noemt ze de Oostenrijkse Joodse schrijver Stefan Zweig die zich tijdens het interbellum weigert uit te spreken over de precaire politieke situatie in zijn land. Zweig hoorde tot de mensen die, 'verwend door de stralende macht van de roem', al hun vrijheid en zelfvertrouwen aan hun werk ontleenden. Toen Zweig zijn positie als belangrijk schrijver verloor, had hij geen enkele houvast meer en pleegde zelfmoord.

Opvallend citaat

Hoe actueel het werk van Arendt is, blijkt uit de talrijke citaten die Goorden in dit boek heeft opgenomen, zoals: "Vandaag lijken de apparaten die we ooit vrij hanteerden op pantserplaten, met het menselijk lichaam vergroeid zoals het schild van de schildpad."

Redenen om dit boek niet te lezen

Goorden legt het werk van Arendt duidelijk uit en verbindt het met werk van andere filosofen en schrijvers. Omdat het kritiek en tegenspraak mijdt, blijft dit boek erg braaf.

Redenen om dit boek wel te lezen

Het boek is een voorbeeldige uitleg van de belangrijkste onderdelen van Hannah Arendts leven en werk. Het is helder, overzichtelijk en geeft na elk hoofdstuk een lijst met literatuur over het behandelde onderwerp. De auteur stelt zich prettig bescheiden op en geeft Arendts ideeën zo alle aandacht die ze verdienen.